

Akadeemilise töö võlu ja valu.

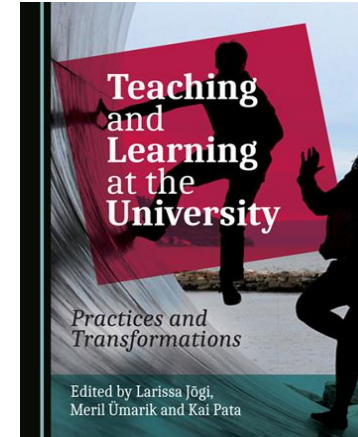
Larissa Jõgi, Meril Ümarik, Kaire Põvilaitis,

ÕPPES uurimisgrupp

ÕPPES UURIMISGRUPI TEEKOND

I. 2016-2019

Õppimine ja õpetamine ülikoolis. Interdistsiplinaarsed Perspektiivid . Ilmunud kollektiivne monograafia

II. 2021- 2022 Õppimine ja õpetamine ülikoolis. Uute tehnoloogiate ja meetodite integreerimine ülikooli õppes.

III. 2021-2023 rahvusvaheline uurimisprojekt koostöös Tampere ja Malta ülikoolidega. “Professional pathways of academics in the context of educational innovations and institutional changes. Exploring professional lives, identities, experiences and well-being”.

LEARN/ÕPPES

rahvusvaheline uurimisgrupp 2021-2023

Maria Cutajar, Pen Lister, Malta Ülikool
Larissa Jõgi, Meril Ümarik, Kaire Povilaitis
Tallinna Ülikool
Aytuna Yamac, Vesa Korhonen, Tampere Ülikool

Tallinna Ülikool

Üliõpilased **6843**

Akadeemilised töötajad **462**

Malta Ülikool

Üliõpilased **9798**

Akadeemilised töötajad **994**

Tampere Ülikool

Üliõpilased **21000**

Akadeemilised töötajad **4000**

SISSEJUHATUSEKS

Muutustega toimetulekuks ja neist õppimiseks on vaja märgata, kuulata ja mõista inimesi ülikoolides); analüüsida tegevusi ja paradigmuutusi, mida muutustes osalejad ja nende ümber olevad inimesed ise kogevad, kujundavad ja kinnistavad.

MEIE EESMÄRGID

- luua rahvusvaheline meeskond ja kontseptuaalne raamistik rahvusvahelisteks teadusuuringu(te)ks;
- leida koostöös tulevikku suunatud perspektiivne ja interdistsiplinaarne lähenemisviis, mille eesmärk on analüüsida haridusmuutusi ja innovatsiooni ülikoolides, pöörates tähelepanu ülikoolide akadeemilistele töötajatele.

MEID HUVITAVAD

- õppejõudude kogemused ja tuleviku perspektiivid
- identiteedi ja õpetamispraktikate kujunemine
- muutuste tähendused ja mõjud ülikoolis

TEAME, ET ÜKSKI MUUTUS EI SÜNNI EGA KUJUNE ISEENESEST.

Muutused ühiskonnas, kõrghariduses ja ülikoolides kujutavad endast mitte ainult probleem ja pingeid, vaid ka võimalusi ja perspektiive (Barnett 2006, Billot 2010, Yang 2021).

Muutused ülikoolides on mitmekesised ja hõlmavad erinevaid valdkondi, näiteks

- *administratiivsed*
- *teaduskorralduslikud ja teadustöö tulemuslikkusele suunatud*
- *konkurentsikultuuri kujunemist kinnistavad*
- *struktuursed*
- *võimusuhteid kinnistavad*
- *õppe-, õppimis- ja õpetamiskultuuri toetavad*

OLULISEMAD JA MITMEKESISED JA TÄHELEPANU MUUTVAD MUUTUSED TOIMUVAD ÕPPEJÕUDUDE IDENTITEEDIS JA KOGEMUSTES.

AKADEEMILINE TÖÖ JA AKADEEMILISE IDENTITEEDI LOOME ON EMOTSIONAALSELT KOORMATUD

Hargreaves, 2005; Hockley, 2014; Jõgi & Ümarik 2020, Yang 2021, Rogers & Swain, 2021)

MÕNED OLULISEMAD SEISUKOHAD

Sotsiokultuuriline paradigma aitab mõista identiteedi ja kogemuste kujunemist seoses institutsionaalse keskkonna ning inimeste, kogukonna vaheliste suhetega.

Ülikool ja õppejõud

Muutuste tõttu ülikoolis vajavad õppejõud pidevat kohanemist, rollide, tavade ja identiteedi ümbermõtestamist;

Muutuste, uute rollide ja identiteediga kohanemine tähendab kogemuste ja identiteetide ümbermõtestamist ja rekonstrueerimist, suhestumist ülikooli keskkonnaga.

Akadeemilised karjäärid kujunevad pigem seotuna teadustööga ja vähem õpetamispraktikate ja õpetamise tipptasemele jõudmisega.

Uuurimisprobleem

pinged kogemuste, isikliku identiteedi ja identiteedi kujunemist mõjutavate tegurite ning ülikoolikeskkonna vahel.

Õppejõudude identiteedi kujunemine on tunnetuslik ja teadvustamisprotsess – mis on akadeemilises keskkonnas ja praktikates kõige olulisem ning millised kogemused, positsioonid, väärtused, suhted ja huvid mõjutavad identiteedi kujunemist (Trede 2012, 163).

Õppejõudude identiteedi olulisus on seotud mõistmisega, kes ja miks ma olen ülikoolis ning kuidas identiteet mõjutab õppe- ja teadustöö praktikaid ning tähendustega, kuidas kogetakse ennast, ülikooli keskkonda, suhteid ja heaolu.

Rahvusvahelises kontekstis ei ole identiteedi, õppejõudude õppe- ja teadustöö praktikaid ning ülikoolikeskkonna vastastikust mõju palju uuritud (Jõgi, Ümarik, Oder 2020).

Uurimisküsimused

KUIDAS AKADEEMILISED TÖÖTAJAD KOGEVAD ENNAST ÜLIKOO LIS?

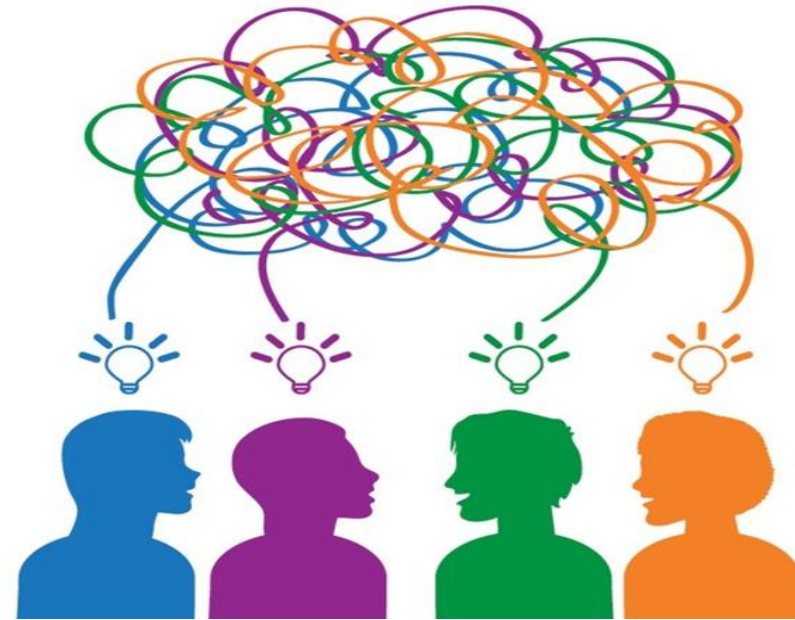
- *Kuidas kogetakse ülikoolikeskkonda, õppe- ja teadustegevust, suhteid ja heaolu?*
- *Milline on akadeemiliste töötajate tuleviku mina ja kuidas nad konstrueerivad akadeemilisi tulevikuperspektiive?*

Valimigrupp

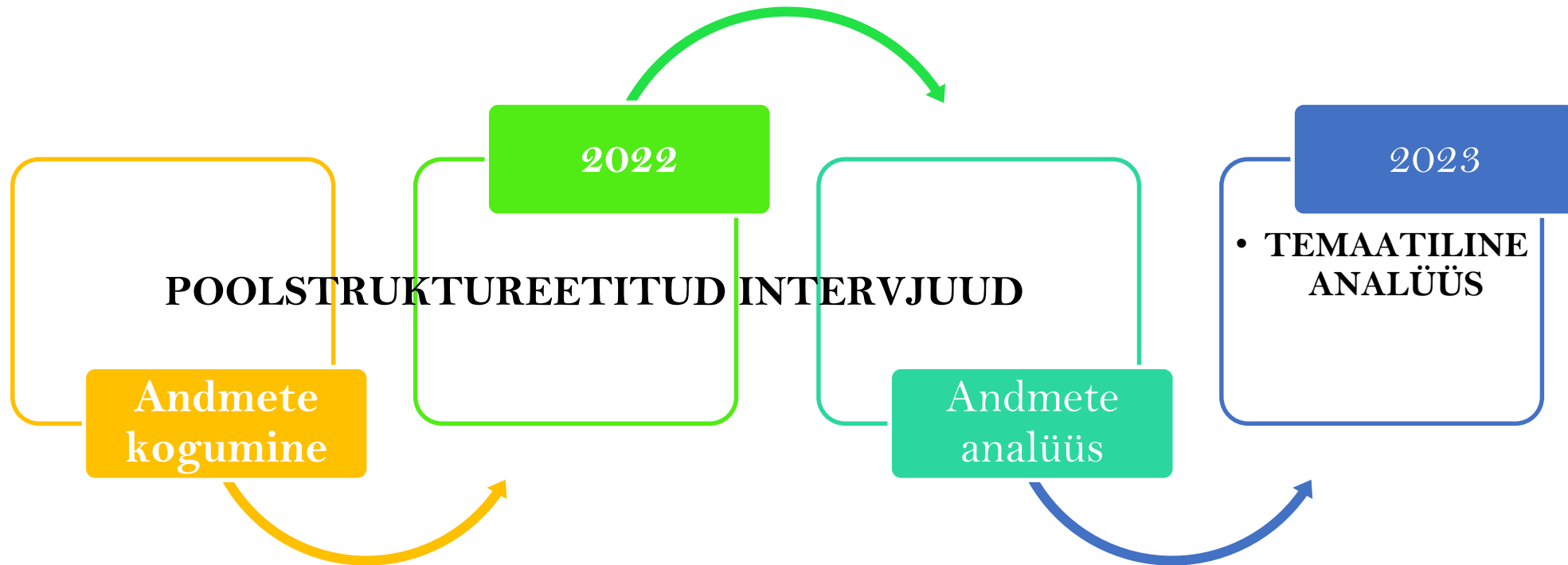
Malta Ülikool N-10

Tallinna Ülikool N-20

Tampere Ülikool N-10

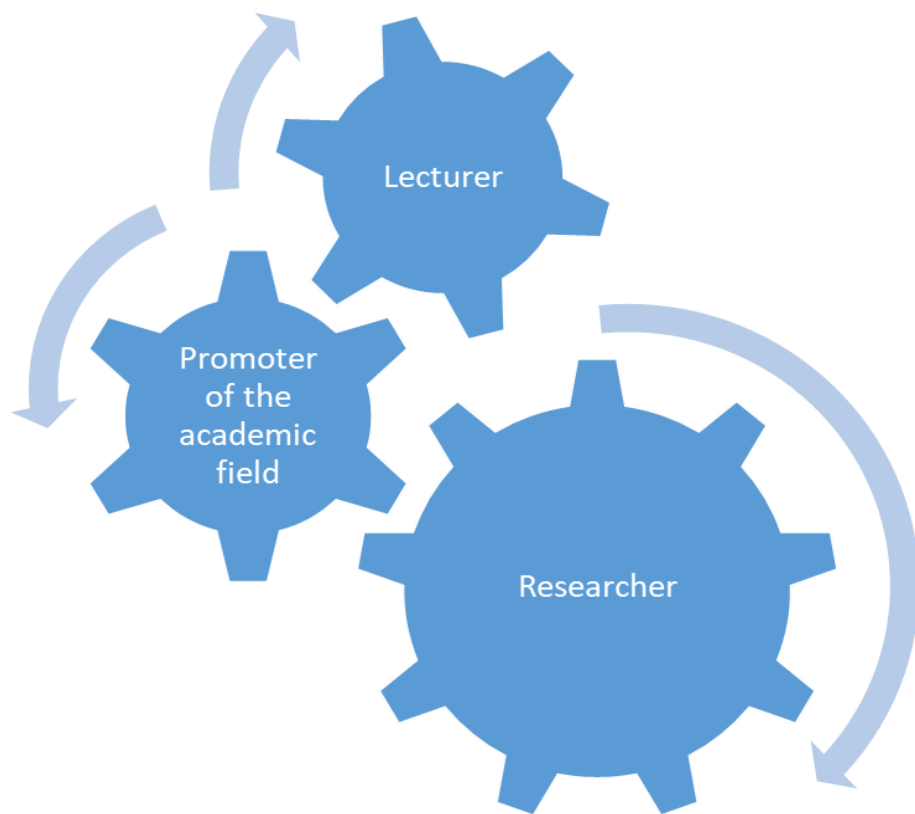

ANDMETE KOGUMINE JA ANALÜÜS

**Mida saame öelda Tallinna Ülikooli
akadeemiliste töötajate intervjuude ja
andmete analüüsi põhjal?**

Akadeemiliseks töötajaks saamine ja õppejõu/teaduri rollis olemine

- Erinevad akadeemilisse tööellu sisenemise teed
- Enim väärtustatud aspektid töö juures on AUTONOOMIA, akadeemilise töö TÄHENDUSLIKKUS ja KOLLEGIAALSUS
- Neid samu aspekte mõjutavad negatiivselt ülikooli muutusprotsessid ja neo-liberaalsed trendid hariduses
- Pidev vajadus oma identiteete ümber mõtestada, seda nii personaalsete kui konteksti puudutavate tegurite tõttu (nt rahastamine, tennurisüsteem jne.)

Pidev vajadus identiteete ümber mõtestada võib tuua kaasa erinevaid reaktsioone...

- Frustratsiooni ja pettumust

- Rahumeelset leppimist

- Vastupanu

- Vaikset tagasitõmbumist

“Ja niikaua kui need asjad siin ülikoolis ei muutu, mina teen lihtsalt seda, mida ma tahan. Ja keegi ei tule mulle ütlema, mida ma peaks tegema. Andke mulle see õppejõu palk, ma olen sellega... kõrvalt ma teen nii palju teadust, kui mul vähegi võimalik ja... **ja olge, olge kohe päris tasa. Et teie ei tule ütlema, mida ma peaks tegema.** “(INT 2)

“Jaa et noh, et kui ma siiani kogu aeg mõtlesin endast kui teadlasest, siis siis ülikooli karjäärimudel on mind endast pannud võib-olla rohkem mõtlema kui õppejõust või või siis... mitte, et mul oleks vähe ambitsiooni, aga ma tunnen, et ma olen nagu sellest kõrvale jäänud ja **ma olen ka jäänud nagu elu hammasrataste vahele, mõnes mõttes**, et et istusin ühes nõupidamisruumis inimestega, kes otsustasid et ei, et (NIMETAB ENNAST) temale me ei tee seda tenuurirada. Et me

Veel mõned näited...

„No selles mõttes ... see ettekujutus mis mul karjääriteest oli võib-olla, ütleme, et neli-viis aastat tagasi.. oli selgelt pigem teadlase, aga **siis nüüd ma olen selgesti omandanud pigem nagu õpetaja või õppejõu identiteedi** mu ettekujutust üleüldse sellest, kes ma olen, mis ma teen muidugi on oluliselt muutnud...”
(INT 4)

„Kui ma leiaksin mingi piisava tasakaalu siin, Tallinnas ja kui mu tööd hinnatakse, siis ma jääksin hea meelega Tallinna **Ülikooli**, sellepärast et mulle piisavalt meeldib see töö, ma oskan seda teha, mulle meeldivad need üliõpilased siin. (INT 4)

Veel mõned näited...

„Ma mäletan seda, et kui ma doktorantuuri lõpetasin, siis ma ei mäleta mitu projektitaotlust ma kirjutasin, ma arvan, kümneid, aga mulle öeldi igalt poolt ära. Ja, ja see oli küll frustreriv...**Ja see oli nagu täielik selline päris kõva nagu löök üldse kogu enesehinnangule**“ (INT19)

“Ma olen selles mõttes väga õnnelik ... et need huvid, mis mul on olnud, et, ma olen leidnud nagu selle väljundi alati siin ülikoolis, et **ma olen nagu pidanud ülikooli just nagu selliseks nagu vabaduse kantsiks** nii-öelda, et ma saan ikkagi siin olla üsna üsna vaba oma tegemistes. **Et see mulle väga meeldib, et ma olen väga õnnelik, et ma töötan ülikoolis.**”(INT 19)

„... **Sest ma ei kujuta ette, et ma oleks täiskohaga õppejõud .**

Sest ma ikkagi ideaalis tahaks jätkata seda teaduri ja õpetamise nagu noh seda nagu kombineeritud versiooni, aga selleks on vaja projektirahasid. Ja seda sulle keegi ei too neid, sa pead ise neid iseendale tooma. Iseasi kas sellega peab leppima, et võib-olla võib ka selle vastu võidelda. (INT 21)

Akadeemilise töö tähenduslikkus ja heaolu – tasakaalu otsimine

Tasakaalu...

- Isikliku ja tööelu vahel
- Erinevate töörollide vahel
- Tööülesannete vahel, mis on tähenduslikud vs pealesurutud

Pidev dialoog enese ja ülikooli keskkonna vahel, eesmärgiga tunda...

- Kuuluvust
- Võimestatust
- Valmisolekut koostööks
- Valmisolekut jagada praktikaid

“...see, et ma ei tee oma suuna inimestega koostööd, see on ka mõnes mõttes nagu sümptom, see näitab midagi ja näitab midagi minu kohta, näitab midagi ka selle suuna kohta, eks. Noh, lühidalt viisakalt öeldes, meil ei ole väga head..., kuidas ma ütlen, meie teadustööd ei haagi väga hästi, et, et **ma olen mõnes mõttes nagu üksik hunt seal.”**

(INT 21)

Tegurid, mida ülikooli keskkonnas tajutakse TOETAVATENA

Head suhted

Akadeemiline vabadus

Koostöine kultuur

Juhtkonna toetus

“**Tugi mulle on kolleegid.** Need, kellega ma koos teen, no kui **mul on jah, üksikuid ikkagi kolleege,** keda ma, keda ma aeg-ajalt näen või, või kellega meil on siuksed, väikesed **väikesed koos koostegemise võimalused.**” (INT 10)

“/.. / Ja see on väga äge./.. / **minul on väga vedanud, et ma olen, mul on olnud absoluutne vabadus teha seda, mida ma tahan, seda, mis mind sütitab.**” (INT 8)

“Ja ma isegi ei tea, kust see vedamine nagu tulnud on, et kindlasti meil on, **meil on väga selline toetav direktor instituudil.** Et mina võin täiesti julgelt **ükskõik mis murega tema juurde minna,** alati leiab lahenduse. Ja täpselt samamoodi, et **tema on lasknud minul valida,** teha täpselt seda, mida ma tahan, läbi rääkides muidugi, mitte päris nii. /.../.” (INT 8)

Tegurid, mida ülikooli keskkonnas tajutakse TAKISTAVATENA

Halvad suhted

Töökoormus

Konkurentsikultuur

Juhtkonna toetuse puudumine

Regulatsioonid

“...on väga halbu kogemusi, kus noh, kui sind on täiesti nagu jah, tõesti, nagu takistatud, kellelegi ego poolt, lihtsalt sellepärast, et **sa ei ole ju mitte keegi, kui sa oled nooremteadur**, eksju. Mis mõttega sa siis siin, kuidas sa tuled siin mingeid asju tegema, onju. /.../ palju on ka jah, selliseid vastuoksi inimesi, kellega koostöö asemel tegelikult tuleb, hoopis vastupidi. Et **aga noh, keskendume sellele, mis on hästi.**” (INT 8)

“...sihukest vaiba alt ära tõmbamist ja natuke jala ette panemist on olnud. **Võib-olla isegi on olnud natuke töökiusamist**, aga need on olnud kõik siuksed, noh nii palju leebed, et ma olen otsustanud, et ma noh, ei tegele sellega, sellepärast et ma lihtsalt nagu et ei ole jaksanud oma energiat sellele kulutada ja lihtsalt mõtlesin, et **ma keskendun oma tugevustele, mitte teiste probleemidele.**” (INT 21)

Veel mõned näited...

“/.../ aga ma arvan, et **seda õpetamiskoormust on Tallinna Ülikoolis ikkagi lektoril liiga palju**, et jah. Et seda peaks olema.... **seda peaks olema enam tasakaalus**, et seda teadustöö tegemise ja õpetamise vahel.” (INT 4)

“...et (akadeemiline) **suund peaks olema eksju see, kes mind nagu sisuliselt võimestab**, aga noh, nagu ma enne juba ütlesin, siis mulle need teemade haakimised minu suunaga ei ole väga head need, **sealt ma erilist sellist sisulist võimestamist ei saa.**” (INT21)

“**Ülikoolis peab olema kõik interdistsiplinaarne**. Ja tegelikult, kui sa hakkasid vaatama reegleid, oli täiesti pärssiv. /.../ Et **miks me tuututame eesotsas, et interdistsiplinaarsus, kui tegelikult seda ei võimaldata.** /.../” (INT 8)

“...**ma ikkagi tunnen nagu tohutut kurbust**, kui ma lähen Tallinna Ülikooli õpetama ja see **maja on nii tühi**. /.../...lõpetan oma loengud ära, tahaks minna kolleegiga võib-olla kohvi juua, **ma isegi ei tea, kus ma need kolleegid üles leian ja ega ma ei tea, kus kohviaparaat on.**” (INT 21)

Veel...

“/.../ et mind ei motiveeri ei raha... kui ma raha pärast oleks, siis ma ei oleks ülikoolis, eks ju (naerab). Et seda me kõik teame, et ülikool selles mõttes hästi ei toida. Aga, seesama.... Ma pean tegema maailma paremaks, ma ei, ma ei saa, ma ei saa olla muidu.” (INT 8)

“Umbes korra nädalas, ei saa öelda, korra, ütleme umbes korra kuus... keskeltläbi, tekib mul tahtmine, ma ei jaksa enam, ma ei taha enam, ma ei viitsi, ma ei jaksa nende tuuleveskitega võidelda. Ma viskan lusika nurka, panen lahkumisavalduse lauale, aitab.” (INT 8)

Akadeemilise töö tähendus ülikooli keskkonnas – tasakaalu otsimine

Image by [Ada K](#) from Pixabay

Tasakaalu...

- rolliootuse ja töökoormuse vahel
- individuaalsete ja koostöiste tegevuste vahel
- kuulumise ja üksinduse vahel
- regulatsioonide vahel, mis toetavad koostöist või konkurentsikultuuri

Malta Ülikooli ja Tampere Ülikooli tulemused

Malta

VÕLU - kirg õpetamise vastu

VALU

- töökoormus (akadeemiline töö kui kurnav töö)
- kuulumisvajadus
- tasakaalu otsimine mitme identiteedi vahel

Erinevused TLÜ ja Tampere

- rõhuasetus (eelistus) õppejõu-õpetava inimese identiteedil
- heaolust kõneldes, räägitakse rohkem üliõpilase kui enda heaolust

Tampere

VALU

- identiteetide pidev pinge (õpetav õppejõud- teadlane)
- Akadeemilise karjääri alguses kogetakse õppetevuse ülekoormust ja vähest aega teadustööks

Erinevused TLÜ ja Malta

VÕLU

Akadeemilise karjääri edenedes kujuneb õppe- ja teadustegevuses teatud tasakaal

Akadeemiline tööd kogetakse unistuste tööna, mis on ühiskonnas ja ülikoolis väärtustatud

Tunnetatud vajadus panustada ühiskonna probleemide lahendamisse

Identiteeti, enesetunnet ja heaolu mõjutavad kohanemisvõime muutustega silmitsi seistes ja see, kui palju toetust akadeemilises keskkonnas saadakse.

Õppe ja teadustegevus on võrdselt toetatud

MÕNED OLULISEMAD SEISUKOHAD

Akadeemiline identiteet

- on personaalne, keeruline ja mõjutatud /kujundatud institutsionaalsete/kontekstuaalsete ning personaalsete tegurite koosmõjul (Aldrin2015; Lasky 2005);
- ei ole midagi stabiilset, piiritletud, "fikseeritud ja külmutatud" (McAdams et al. 2002, 7);
- **Akadeemilised identiteedid** kujunevad akadeemilises keskkonnas mitmete topeltrollide ja väljakutsete tõttu ajutisteks, hajusateks, piiravateks, küsitavateks, kahtlevateks ja ka üha killustatumaks (*Barnett 2003; Modernisation of Higher Education, 2017; Yang et al 2021*), põhjustades **identiteedipingeid ja identiteedilõkse**, mis võivad takistada professionaalset arengut, mõjutada enesetunnetust, suhteid, valikuid ja otsuseid ülikoolist eemalduda ja/või lahkuda (*Yang et al 2021, Shams 2019*)

KOKKUVÕTTEKS

ÕPPEJÕUDUDE KOGEMUSED

- kujunevad akadeemilise keskkonna ja personaalsete tegurite koosmõjul;
- on seotud rollide, suhete, identiteeditunde ja tuleviku mina tähenduste loomega ja konstrueerimisega;
- on vastuolulised ja seotud pidevate väljakutsete ja pingetega.

AKADEEMILINE TÖÖ eeldab kohanemist, jõupingutusi, valmisolekut tulla toime erinevate muutlike rollide ja identiteedirännakutega

Akadeemiline töö on **võluv**, ehk tähenduslik ja väärtustatud kui ka **valulik**, ehk vastuoluline, tasakaalutu, koormav, frustreeriv

Akadeemilise karjääri algus on inspireeriv, kuid ka vastuoluoline, nõudlik akadeemilise keskkonna, akadeemiliste rollide ja identiteedi kujunemisega seotud nõudmiste ja vastuolude tõttu.

Kohanemise ja identiteedi kujunemise protsessis peavad õppejõud ISE toime tulema vastuoludega, duaalsete rollide määramatuse (õpetaja-uuri), ebakindluse ja suure töökoormuse talumisega.

Identiteedi kujunemine ja teadlik konstrueerimine on keeruline, lõputu, tähenduse loomise protsess isiklikus ja sotsiaalses kontekstis.

Ülikooli keskkond ja akadeemilised nõuded, topeltrollid ja isiklikud kogemused tekitavad emotsionaalseid ja sotsiaalseid pingeid ning omamoodi *identiteedilõkse* (*identity trap*), mõjutades liminaalse identiteedi kujunemist ja kinnistamist.

- **Õppejõuks olemisega ja identiteedi kujunemisega** kaasnevad väärtuste ja rollide kujunemine koos kogemuste ja identiteedi tähenduste varieerumisega, emotsioonid, pettumused, frustratsioon
- **Identiteedi kujunemine** on ebakindel protsess, mille käigus on hapruse, tugevate emotsioonide ja sisemise dissonantsi periood(id), mis võivad olla ajutised, pidevad ja/või püsivad.
- Osadel õppejõududel kujunebki nn *emotsionaalne vastupidavus* (*emotional resilience*)-suutlikkus identiteedi pingetega kohaneda; osadel aga kujuneb *emotsionaalne vastuseis*, mille kohaselt tehakse valikuid ülikoolist eemalduda/lahkuda (kooskõlas eelnevate uuringutega, nt Kaasila et al. 2021)
- Kuidas õppejõud ennast ülikoolis tunnevad ja mida kogevad, võib viia pingete ja *identiteedi* “lõksudeni”, mis omakorda vähendab seotust ja viib ülikoolist lahkumiseni.
- Selline nn liminaalne identiteet tähistab üleminekuid ja pingeid, kus ollakse justkui vahepeal või kahevahel, tekitades disorientatsioone ja tunnetatud kuuluvuse kaotamise (Beech 2011, 296)

Probleemina ja ka nähtusena vajab märkamist ja mõistmist, võimalusi tasakaalu ja usalduslike suhete loomiseks ja enda kogemuste jagamiseks.

KOKKUVÕTTEKS

Rahulolevamad on õppejõud, kellel on rohkem aega tegeleda teadusega. Tasakaalu õpetamise ja teadustöö vahel ning eelkõige rohkem aega teadustööks vajavad õppejõud, kes on kogenud ja talunud pikaajaliselt suurt õppekoormust ning koormuse survet.

Akadeemiliste töötajate kogemustest ilmnevad akadeemilise tööga seotud internaliseeritud ja polaarsed tähendused:

- **VALUD** frustratsioon, pideva ülekoormuse kogemine ja talumine; konkurentsikultuur, emotsionaalne vastuseis, vajadus tasakaalu järgi; liminaalse identiteedi tunnused, nt tunnetatud kuuluvuse ja ülikooliga seotuse ning pühendumise vähenemine; vastuseis ja vaikne eemaldumine.
- **VÕLUD** autonoomia ja kollegiaalsuse väärtustamine, akadeemilise töö tähenduslikkus ja väärtus; emotsionaalne vastupidavus; pühendumus, õppe- ja teadustöö on õppejõu endi poolt väärtustatud ja kõrgelt hinnatud.

????

?

Saransed uuringud leitavad

Billot, J. (2010). The imagined and the real: Identifying the tensions for academic identity. *Higher Education Research & Development*, 29(6), 709–721.

Kaasila, R., Lutovac, S., Komulainen, J. (2021). From fragmented toward relational academic teacher identity: the role of research-teaching nexus. *Higher Education*, 82, 583–598.

<https://doi.org/10.1007/s10734-020-00670-8>

Shams, F. (2019). Managing academic identity tensions in a Canadian public university: The role of identity work in coping with managerialism. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 41(6), 619–632.

Yang, S., Shu, D. & Yin, H. (2021). Teaching, my passion. Publishing, my pain: unpacking academics' professional identity tensions through the lens of emotional resilience. *Higher Education*, 84, 235–254. <https://doi.org/10.1007/s10734-021-00765-w>